

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στοιχεία εκπαιδευτικού

- **Όνοματεπώνυμο:** *Ιφιγένεια Καρυώτη*
- **Βαθμίδα εκπαίδευσης** Πρωτοβάθμια
- **Ειδικότητα**
- **Μαθήματα που διδάσκει**
- **URL**
- **E-mail**

Τίτλος μαθήματος Η μορφή της Παναγίας: ο ρόλος και η σημασία της διαχρονικά στη χριστιανική θρησκεία

Σύνοψη Έχουν επιλεγεί οι εικόνες «Ευαγγελισμός» (τέλη του 12^{ου} αι) και «Παναγία η Καρδιώτισσα» (μέσα του 15^{ου} αι.). Μέσα από τις συγκεκριμένες παραστάσεις μας ενδιαφέρει να ανακαλύψουν οι μαθητές:

1. Το είδος της ζωγραφικής παράστασης (φορητή εικόνα).
2. Την εικονογραφική παραλλαγή ίδιων θεμάτων στην βυζαντινή ζωγραφική τέχνη, αλλά και στη μοντέρνα τέχνη.
3. Την πολύ συγκρατημένη απόδοση έντονων συναισθημάτων.
4. Τη συμβολική χρησιμοποίηση χρωμάτων και την ανάλογη, για κάθε μορφή, ενδυματολογία.
5. Τις εικονογραφικές λεπτομέρειες, που εξαρτώνται από την έμπνευση του καλλιτέχνη, και το συμβολικό τους περιεχόμενο.

Σκοπός και μαθησιακοί στόχοι

Σκοπός

- Επιδιώκεται η καλλιέργεια δεξιοτήτων παρατήρησης, αναζήτησης ομοιοτήτων και διαφορών, μεταφοράς γνώσεων από μια θεματική περιοχή ή ενότητα σε άλλη, διασύνδεσης μαθημάτων (διαθεματική προσέγγιση), η ανάπτυξη της αναλυτικής και συνθετικής ικανότητας μαθητών, καθώς και η καλλιέργεια ενεργητικής συμπεριφοράς απέναντι στο αντικείμενο, αναζήτησης πληροφοριών σχετικών με ένα θέμα αλλά και για σύνθεση εργασιών.

Μαθησιακοί στόχοι

- Να έρθουν σε επαφή με ένα ακόμα είδος βυζαντινής ζωγραφικής
- Να προσεγγίσουν βασικές μορφές και θέματα της βυζαντινής τέχνης και της χριστιανικής θρησκείας

Περιεχόμενο

- **Γνωστικό αντικείμενο** Θρησκευτικά
- **Τάξη** ΣΤ΄
- **Ηλικία μαθητών** 10 – 11 ετών
- **Περιοχές του αναλυτικού προγράμματος** Επίκαιρα θέματα από τη θρησκεία μας
- **Διδακτική/ -ές ενότητες** Ενότητα: 54. Αύγουστος ο μήνας της Παναγίας
- **Εννοιες – Λεξιλόγιο** βυζαντινή ζωγραφική, εικονογραφία, χριστιανισμός
- **Διακλαδικές συνδέσεις** Θρησκευτικά, Ιστορία, Νεοελληνική Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή

Παιδαγωγικές αρχές & μέθοδοι Το προτεινόμενο σχέδιο μαθήματος δομήθηκε βάσει των αρχών της συνεργατικής και διερευνητικής μάθησης. Επίσης

εφαρμόζεται το μοντέλο της ομαδοσυνεργατικής μάθησης, καθώς οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες.

Προετοιμασία

Προαπαιτούμενες γνώσεις μαθητών Δεν απαιτούνται ιδιαίτερες προαποκτηθείσες γνώσεις μια και οι μαθητές αναμένεται ότι σε αυτή την ηλικία είναι σε θέση να διακρίνουν βασικά χαρακτηριστικά των εικόνων. Θεωρείται επίσης ότι κατέχουν τις βασικές γνώσεις χειρισμού Η/Υ και βασικών προγραμμάτων.

– Προετοιμασία δασκάλου/ καθηγητή

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει αναζητήσει και βρει τις δύο εικόνες στις οποίες βασίζεται το σχέδιο μαθήματος. Αυτές μπορεί να τις παρουσιάσει στους μαθητές είτε σε έντυπη μορφή (φωτοτυπίες) ή σε ηλεκτρονική μορφή (να τις σκανάρει και να τις αποθηκεύσει σε κάποιο φάκελο ανά σταθμό εργασίας).

Θα πρέπει να αναζητήσει από τις προτεινόμενες κι όχι μόνο ηλεκτρονικές διευθύνσεις άλλο, σχετικό με το σενάριο, υλικό, ώστε να βοηθήσει τους μαθητές να προβούν στις κατάλληλες συγκρίσεις.

- **Προετοιμασία μαθητών** Οι μαθητές προτείνεται να εργαστούν σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων, ανάλογα και με το διαθέσιμο αριθμό Η/Υ. Αρχικά σκόπιμο θα ήταν να ζητηθεί από τους μαθητές να «διατρέξουν» τα βιβλία τους (Θρησκευτικά, Ιστορία) και να σημειώσουν που υπάρχουν εικόνες της Παναγίας και να παρατηρήσουν τον τρόπο με τον οποίο απεικονίζεται.

Δραστηριότητες

– Δραστηριότητες στην τάξη

Αφού θα έχει γίνει η προαναφερθείσα προετοιμασία (παρουσίαση των εικόνων είτε σε έντυπη είτε σε ηλεκτρονική μορφή) ο εκπαιδευτικός θα μοιράσει τα φύλλα εργασίας τα οποία θα συμπληρώνονται από τις ομάδες κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Αρχικά οι μαθητές θα ερωτηθούν αν τους είναι γνώριμη η μορφή στην πρώτη εικόνα και τι είναι αυτό που τους κάνει ιδιαίτερη εντύπωση. Στόχος της ερώτησης είναι να διαφανεί η εικονογραφική παραλλαγή του ίδιου θέματος στη βυζαντινή ζωγραφική.

(Πρόκειται για την Παναγία – Μάνα και το μικρό Χριστό, θέμα ιδιαίτερα γνωστό και προσφιές στη βυζαντινή ζωγραφική. Εντύπωση προκαλεί το σύμπλεγμα Μάνας-Γιου σε μια ιδιαίτερη στάση. Ο Χριστός είναι, κυριολεκτικά, κρεμασμένος από το λαιμό της μητέρας του. Τα χέρια του είναι ανοιχτά, το κεφάλι του γέρνει προς τα πίσω και το πηγούνι του ακουμπάει γλυκά στο μάγουλο της Παναγίας. Η Μάνα γέρνει το κεφάλι της προς το μέρος του μικρού Χριστού, αλλά, με τα μεγάλα εκφραστικά της μάτια, αποφεύγει να τον κοιτάξει κατά μέτωπο).

Το ενδιαφέρον μπορεί να εντοπιστεί στη συνέχεια στη μορφή της Παναγίας και να ερωτηθούν οι μαθητές αν μπορούν να εξηγήσουν γιατί ο ζωγράφος ονόμασε την Παναγία του Καρδιώτισσα.

(Η έκφραση του προσώπου της είναι ενδεικτική του συναισθηματικού της κόσμου, τον οποίο υποδηλώνει και η προσωνομία της).

Στόχος της ερώτησης είναι να διαφανεί η πολύ συγκρατημένη απόδοση έντονων συναισθημάτων ακόμα και σε τραγικά περιστατικά της ζωής.

(Οι μαθητές, με τη βοήθεια του δασκάλου, μπορούν να προσδιορίσουν μια αδιόρατη θλίψη που υπάρχει στο βλέμμα της Παναγίας, στοιχείο που δικαιολογεί, ίσως, το γιατί αποφεύγει να κοιτάξει το γιο της κατάματα).

Στη συνέχεια θα μεταβούμε σε άλλη εικόνα προγενέστερη όπου θα ζητηθεί από τους μαθητές να αναγνωρίσουν τις κυρίαρχες μορφές της εικόνας και με ποιο θρησκευτικό γεγονός συνδέεται η παρουσία τους.

Στόχος της ερώτησης είναι να διαφανεί ότι ο βυζαντινός ζωγράφος δεν είναι τελείως ελεύθερος να αυτοσχεδιάζει αλλά, σε γενικές γραμμές, ακολουθεί κάποιους κανόνες στην απόδοση μορφών αλλά και σκηνών από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη ή, ακόμα, από Απόκρυφα κείμενα και Ομιλίες.

(Κυρίαρχες μορφές είναι η Παναγία και ένας Άγγελος, του οποίου η παρουσία συνδέεται με την αναγγελία μιας χαρμόσυνης είδησης «Ο υιός του Θεού υιός της Παρθένου γίνεται» στα πλαίσια της εκπλήρωσης μιας υπόσχεσης που έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους).

Το ενδιαφέρον μετά θα εντοπισθεί στον τρόπο απεικόνισης των δύο μορφών. Στόχος της ερώτησης είναι να διαφανεί η παρέμβαση του καλλιτέχνη στην απόδοση των λεπτομερειών των εικονιζόμενων μορφών.

Παναγία

Προσωπογραφικά χαρακτηριστικά	Ενδυμασία	Στάση
↓	↓	↓
Εκλεπτυσμένα χαρακτηριστικά προσώπου.	Είναι ντυμένη με πορφυρό ιμάτιο και φέρει σπιλωτό φωτοστέφανο στο κεφάλι.	Γνέθει, (λεπτομέρεια), καθισμένη σε μαργαριτοκόσμητο

Η λοξή κίνηση του κεφαλιού της, (λεπτομέρεια), με το σπιλωτό φωτοστέφανο, δείχνει το ξάφνιασμά της στην εμφάνιση του Αγγέλου. Η έκφρασή της μάλλον μελαγχολική

θρόνο.

[Ο δάσκαλος βοηθάει τους μαθητές να διακρίνουν στο στήθος της Παναγίας, όπου κατευθύνεται ένα περιστέρι, κάποιο ιχνογράφημα σε μονοχρωμία που παριστάνει τη μορφή του Χριστού]

Άγγελος

Προσωπογραφικά χαρακτηριστικά

Ενδυμασία

Στάση

Λεπτά χαρακτηριστικά προσώπου, σγουρά μαλλιά, σπιλωτό φωτοστέφανο, λοξή κίνηση του κεφαλιού(λεπτομέρεια). Η έκφρασή του δείχνει ότι είναι μάλλον καταβεβλημένος και σκεφτικός

Φέρει φτερά στους ώμους και το ένδυμά του διακρίνεται για την παραγμένη πτυχολογία του (λεπτομέρεια).

Στρέφει τη φτερωτή του πλάτη προς το θεατή, σαν να σταμάτησε στη μέση του βηματισμού για να συλλογιστεί, ίσως το ίδιο το μήνυμα και τον καλύτερο δυνατό τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να το μεταφέρει στον αποδέκτη του

[Ο δάσκαλος επισημαίνει, ,ότι η Παναγία, ως Βασίλισσα των Ουρανών, βρίσκεται σε ψηλότερη βαθμίδα από τον Άγγελο, τον υπηρέτη του Θεού.]

Θα διερευνήσουν, επίσης, οι μαθητές ποιο είναι το περιβάλλον στο οποίο τοποθετούνται οι δύο μορφές και ποιες οι συμβολικές προεκτάσεις των επιμέρους στοιχείων (έμψυχων και άψυχων) που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης.

(Γενικά και οι δύο μορφές τοποθετούνται ανάμεσα σε οικοδομήματα (ψηλό κτίριο με λιακωτό στα δεξιά, μικρότερα κτίσματα στα αριστερά) και σε ένα ειδυλλιακό τοπίο, στην κατώτερη ζώνη, με υδρόβια πτηνά και ψάρια. Συγκεκριμένα ο θρόνος της Παναγίας είναι στημένος μπροστά στο ψηλό οικοδόμημα που, πιθανόν, συμβολίζει το σπίτι της. Ο δάσκαλος κατευθύνει τα παιδιά να διακρίνουν την τραβηγμένη κουρτίνα, την πλούσια βλάστηση στο λιακωτό και τα δύο πουλιά στη στέγη του σπιτιού. Επιπλέον επισημαίνει ότι το σπίτι της Παναγίας, με τη ναόσχημη όψη του υποδηλώνει τον «οίκο του Θεού». Το ανθισμένο δώμα (λιακωτό) παραπέμπει στον «κεκλεισμένο κήπο» του άσματος του Σολομώντος (4:12) ο

οποίος συνδέεται με την Παρθενία της Μαρίας, ενώ τα δύο πουλιά στη στέγη του σπιτιού είναι πελαργοί, σύμβολο της γονιμότητας).

Ένα βασικό ερώτημα που θα πρέπει να τεθεί είναι αν είναι εμφανής η παρουσία της φύσης στην εικόνα.

(Ναι, κατά παράβαση των κανόνων που ισχύουν για τη Βυζαντινή τέχνη, αλλά με συμβολικές προεκτάσεις. Στη βάση της σκηνής, κυλάει ποτάμι με κινούμενα ψάρια και πουλιά που φτερουγίζουν στις όχθες του. Η σκηνή παραπέμπει σε Ομιλίες και Τροπάρια, όπου η Θεοτόκος αποκαλείται «ποταμός φιλανθρωπίας» ή «ρους αέναος» ή, ακόμα, και σε παλαιοχριστιανικά ψηφιδωτά, όπου συχνή είναι η απεικόνιση ποταμών στους οποίους κολυμπούν ψάρια-ερωτιδείς-υδρόβια πουλιά και διαδραματίζονται βιβλικά επεισόδια).

Μπορούν οι μαθητές να ερωτηθούν αν συσχετίζουν την παραπάνω εικόνα με συγκεκριμένη εποχή του έτους και ποια στοιχεία το αποδεικνύουν.

Τέλος, μπορεί να διερευνηθεί η ενδυμασία των δύο μορφών και τα κυρίαρχα χρώματα στις εικόνες.

(Η Παναγία στην Παναγία Καρδιώτισσα φοράει πορφυρό μαφόριο (βασιλικό ένδυμα) με τρεις αστέρες (σύμβολο της αειπαρθενίας) ζωγραφισμένους στο κεφάλι και στους δύο ώμους. Ο Χριστός φοράει λευκό πουκάμισο (σύμβολο της αγνότητας) και χρυσούφαντο ιμάτιο πεσμένο στη μέση του με πολλές πτυχώσεις που του αφήνουν, όμως, ακάλυπτο το δεξί του πόδι. Αξιοπρόσεκτα τα λεπτά σανδάλια που φέρει στα πόδια του).

[Η εικόνα του Ευαγγελισμού είναι ζωγραφισμένη, σχεδόν εξ ολοκλήρου, σε τόνους του χρυσού και της ώχρας (τονίζεται ο υπερβατικός χαρακτήρας της εικόνας). Χρωματική εξαίρεση αποτελεί το ποτάμι και η όχθη του με τα υδρόβια πουλιά και ψάρια, τα φτερά του Αγγέλου, τα ρούχα της Παναγίας (σε πορφυρό χρώμα, το οποίο και συμβολίζει τη θεϊκή δύναμη με την οποία ενδύθηκε η ανθρωπίνη φύση της Παναγίας) και, τέλος, το μαξιλάρι που υπάρχει πάνω από το θρόνο της].

Ο δάσκαλος μπορεί να αναφερθεί στην εικονογραφική παραλλαγή και άλλων θρησκευτικών θεμάτων (π.χ. της Σταύρωσης) και, στη συνέχεια, μπορεί να διευκολύνει τους μαθητές να κάνουν τη σύγκριση με ανάλογα θέματα Αναγεννησιακής ή Μοντέρνας Τέχνης αφού επισκεφτούν τις ανάλογες προτεινόμενες ηλεκτρονικές σελίδες.

- **Δραστηριότητες εκτός τάξης** Οι μαθητές μετά το πέρας του μαθήματος μπορούν να αναζητήσουν στη βιβλιοθήκη λευκώματα / αφιερώματα με εικόνες τα οποία θα χρησιμοποιήσουν για τις δραστηριότητες επέκτασης. Μπορούν ακόμη στα πλαίσια του μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής να επιχειρήσουν να ζωγραφίσουν κι αυτοί μια εικόνα.
- **Εργασίες για το σπίτι + δραστηριότητες επέκτασης**
 1. Να γίνει σύγκριση μιας βυζαντινής Παναγίας και μιας Αναγεννησιακής Μαντόνας. (Οι διαφορές εντοπίζονται στη νατουραλιστική απόδοση της δεύτερης μορφής, πρόκειται για μια καθημερινή γυναικεία μορφή), στην απουσία ασκητικού πνεύματος και στην ύπαρξη προοπτικής.)
 2. Από δύο διαφορετικούς εικονογραφικούς τύπους της Παναγίας Βρεφοκρατούσας δίνεται χωριστά η μορφή της μητέρας και η μορφή του παιδιού. Οι μαθητές καλούνται να συσχετίσουν μητέρα και παιδί ώστε να αποτελέσουν ένα συγκεκριμένο εικονογραφικό τύπο (π.χ. δεξιοκρατούσα, αριστεροκρατούσα, Γλυκοφιλούσα Παναγία κ.λ.π.)
 3. Σύγκριση μορφών αγγέλων
 - του ναού Αγίου Γεωργίου, Κουρμπινοβο Γιουγκοσλαβίας (αρχές 12ου αι.)
 - του ναού της Ανάληψης, Μισέλεβα (13ος), και

- της Μητρόπολης του Μυστρά (13ος αι.).

(Στην α' τοιχογραφία είναι φανερή η έντονη πτυχολογία των ενδυμάτων και η καλλιγραφική απόδοση της κόμης του αγγέλου, ο οποίος είναι σε στάση δέησης. Στη β' τοιχογραφία ο άγγελος διακρίνεται για τη ρωμαλέα και εύρωστη μορφή του που ακτινοβολεί στο λευκό χιτώνα, ενώ στη γ' παρουσιάζεται λυγερός και αβρός ως αναγνώστης του βιβλίου της ζωής).

4. Ζητούν οι μαθητές από άλλα σχολεία να τους στείλουν ένα μήνυμα όπου θα καταγράψουν τα προσωνύμια της Παναγίας που είναι πιο κοινά στην περιοχή τους.
5. Μπορεί να πραγματοποιηθεί στην τάξη μια γλωσσική δραστηριότητα που θα αφορά στη σύνθεση επιθέτων που αφορούν στην Παναγία.
6. Μπορεί ακόμα να υπάρξει επικοινωνία με άλλα σχολεία στην Ευρώπη και να τους ζητηθεί να αναζητήσουν ανάλογο υλικό για την περίοδο που επιθυμεί η κάθε ομάδα (Βυζαντινή, Αναγέννηση, Μοντέρνα).

– **Ερωτήσεις/ θέματα για συζήτηση**

- Ποιος ο ρόλος των εικόνων στο χριστιανισμό;
- Γιατί η Βυζαντινή εποχή στάθηκε σταθμός για την εικονογραφία;
- Ποιος ο ρόλος των εικόνων σήμερα;
- Η τέχνη της εικονογραφίας.

- **Οργάνωση της ομάδας** Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με το διαθέσιμο αριθμό Η/Υ που διαθέτει η σχολική μονάδα. Συνίσταται η ομάδα των τριών μελών ως η πιο λειτουργική και αποδοτική, λόγω του καταμερισμού των εργασιών (Η/Υ, φύλλο εργασίας, σημειώσεις)

Ρόλοι & ενέργειες του δασκάλου/ καθηγητή Θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να έχει πάει νωρίτερα στο χώρο με τους υπολογιστές, να τους έχει ανοίξει και όλοι να βρίσκονται στο σημείο που αποτελεί την εκκίνηση για το μάθημά του.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε διαδοχικά σε κάθε ομάδα (είτε στα πλαίσια του ίδιου μαθήματος είτε ανά μάθημα ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών που απαρτίζουν κάθε ομάδα) να αναλαμβάνει και άλλος μαθητής το χειρισμό του υπολογιστή. Οι υπόλοιποι μαθητές σκόπιμο είναι να έχουν μπροστά τους κάποιο φύλλο εργασίας.

Στην περίπτωση που οι πρόσθετες δραστηριότητες-εργασίες είναι ομαδικές και απαιτείται η εργασία όλων των μελών της ομάδας σε υπολογιστή, θα πρέπει ο δάσκαλος να ορίσει ποιες μέρες θα μπορεί να εργάζεται η κάθε ομάδα στο χώρο των υπολογιστών. Επίσης, σε περίπτωση που όλες οι ομάδες έχουν το ίδιο θέμα, μπορεί ο δάσκαλος να ζητήσει από τους μαθητές που έχουν αναλάβει σε κάθε ομάδα την ίδια εργασία να συγκροτήσουν μια νέα ομάδα και να εργαστούν από κοινού στο θέμα τους.

- **Χώρος και συνθήκες δραστηριοτήτων** Ο χώρος για να διεξαχθούν οι δραστηριότητες είναι το εργαστήριο Η/Υ. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθούν η τάξη και τη βιβλιοθήκη.

Μέσα & υλικό

Εξοπλισμός & μέσα Υπολογιστές με σύνδεση στο Διαδίκτυο.

- Λογισμικό : Λογισμικό γενικής χρήσης : internet explorer, Word, viewer
- **Έντυπο υλικό** Σχολικά εγχειρίδια ΣΤ' τάξης Δημοτικού, Θρησκευτικά, Ιστορία, Ν. Γλώσσα, κ.α., Φύλλο εργασίας
- **Πολιτιστικό υλικό**

«Ευαγγελισμός», τέλη του 12^{ου} αι., Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης
 «Παναγία η Καρδιώτισσα», μέσα του 15^{ου} αι., Βυζαντινό Μουσείο

- **Διαδικτυακοί τόποι για τον δάσκαλο και για τους μαθητές**

Διευθύνσεις μουσείων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο Διαδίκτυο:

Υπουργείο Πολιτισμού

www.culture.gr

Ίδρυμα Μείζονος ελληνισμού
www.ime.gr

Christus Rex et Redemptor Mundi
<http://www.christusrex.org/>

The Vatican Museum
<http://www.vatican.va/>

Museo del Prado
http://www.mcu.es/prado/index_eng.html

Virtual Museum of Art
<http://www.diarioelpais.com/muva2/>

The Louvre
<http://mistral.culture.fr/louvre/louvrea.htm>

The Perseus Atlas Project
<http://www.perseus.tufts.edu/>

Byzantine and Medieval Studies Sites
<http://www.fordham.edu/halsall/medweb/>

Byzantine Museums
http://wwar.com/museums/types/byzantine_museums.html

Arts and Humanities
http://db.education-world.com/perl/browse?cat_id=1921

The Getty Center for Education in the Arts - ArtsEdNet
<http://www.artsednet.getty.edu/ArtsEdNet/>

The National Arts and Education Information Network
<http://artsedge.kennedy-center.org/>

Educational Web Adventures
<http://www.eduweb.com/>

Eyes on Art
<http://www.kn.pacbell.com/wired/art/art.html>

Museumonline
<http://www.museumonline.at/links/links.htm>

The Labyrinth
<http://www.georgetown.edu/labyrinth/>

ARGOS
<http://argos.evansville.edu/>

The Parthenet
<http://home.mtholyoke.edu/~klconner/parthenet.html>

Classroom Connect
<http://www.classroom.net/>

TrackStar

<http://scrtec.org>

Encarta Schoolhouse

<http://encarta.msn.com>

Εκτιμώμενη διάρκεια Απαιτούνται δύο διδακτικές ώρες (ή ένα συνεχές δίωρο) αν πρόκειται να γίνει αναλυτική προσέγγιση των δύο εικόνων.

Προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν και πιθανές λύσεις

Προβλήματα σύνδεσης με το διαδίκτυο τα οποία μπορούν να ξεπεραστούν αν εκ των προτέρων ο εκπαιδευτικός έχει «κατεβάσει» και έχει αποθηκεύσει το απαιτούμενο υλικό σε φακέλους ανά Η/Υ.

Αξιολόγηση

- **Αξιολόγηση μαθητών** Η αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί με το φύλλο εργασίας και με την ανάληψη / παρουσίαση κάποιων από τις προτεινόμενες δραστηριότητες επέκτασης.
- **Αξιολόγηση μαθήματος** Η αμέριστη προσοχή και το άμεσο ενδιαφέρον των μαθητών αποτελούν τα βασικά κριτήρια για την αρχική αξιολόγηση του μαθήματος. Ο εκπαιδευτικός βέβαια μπορεί να καταρτίσει ένα ερωτηματολόγιο ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της τάξης του.

Βοηθητικό υλικό Φύλλο εργασίας

Φύλλο εργασίας

1. Παρατήρησε την πρώτη εικόνα. Μπορείς να σημειώσεις τι σου προκαλεί εντύπωση;

.....
.....
.....

2. Πώς αλλιώς έχεις δει να παρουσιάζεται το ίδιο θέμα στη βυζαντινή ζωγραφική;

.....
.....
.....

3. Νομίζεις ότι υπάρχουν κάποιες διαφορές; Αν ναι σημειώσέ τες.

.....
.....
.....

4. Γιατί κατά τη γνώμη σου ο ζωγράφος ονόμασε τη συγκεκριμένη Παναγία Καρδιώτισσα;

.....
.....
.....

5. Ποιο συναίσθημα φαίνεται στο πρόσωπο της Παναγίας; Για πιο λόγο;

.....
.....
.....

6. Ας δούμε τώρα τη δεύτερη εικόνα. Μπορείς να αναγνωρίσεις τις κυρίαρχες μορφές και με ποιο θρησκευτικό γεγονός συνδέεται η παρουσία τους;

.....
.....
.....

7. Γιατί ο ζωγράφος επέλεξε το συγκεκριμένο θέμα;

.....
.....
.....

8. Μπορείς να συμπληρώσεις τα χαρακτηριστικά της Παναγίας;

Προσωπογραφικά
χαρακτηριστικά

Ενδυμασία

Στάση

9. Μπορείς να συμπληρώσεις τα χαρακτηριστικά του αγγέλου;

Προσωπογραφικά
χαρακτηριστικά

Ενδυμασία

Στάση

10. Παρατήρησε πού βρίσκονται η Παναγία και ο άγγελος. Μπορείς να εξηγήσεις γιατί ο ζωγράφος τους τοποθέτησε εκεί;

.....
.....
.....
.....

11. Ποια εποχή του χρόνου νομίζεις ότι παρουσιάζεται στην εικόνα; Από που το καταλαβαίνεις αυτό;

.....
.....
.....
.....

12. Μπορείς τώρα να συγκρίνεις τις δύο εικόνες;

Παναγία Καρδιώτισσα	Ευαγγελισμός

13. Γνωρίζετε άλλα θέματα στη βυζαντινή ζωγραφική να παρουσιάζονται με διαφορετικό τρόπο; Μπορείς να επισκεφτείς τους παρακάτω κόμβους και να αναζητήσεις τέτοιε εικόνες.

Christus Rex et Redemptor Mundi
<http://www.christusrex.org/>

The Vatican Museum
<http://www.vatican.va/>

Byzantine and Medieval Studies Sites
<http://www.fordham.edu/halsall/medweb/>

Byzantine Museums
http://wwar.com/museums/types/byzantine_museums.html

14. Γνωρίζεις πώς παρουσιάζουν οι ζωγράφοι της Αναγέννησης και της Μοντέρνας ζωγραφικής ανάλογα θέματα; Μπορείς να επισκεφτείς κάποιους από τους παρακάτω κόμβους να αναζητήσεις και να καταγράψεις μερικές εικόνες από την Αναγέννηση και τη μοντέρνα ζωγραφική.

<http://www.vatican.va/>

Museo del Prado
http://www.mcu.es/prado/index_eng.html

Virtual Museum of Art
<http://www.diarioelpais.com/muva2/>

The Louvre
<http://mistrall.culture.fr/louvre/louvre.htm>

The Perseus Atlas Project
<http://www.perseus.tufts.edu/>

Eyes on Art
<http://www.kn.pacbell.com/wired/art/art.html>

Museumonline

<http://www.museumonline.at/links/links.htm>

The Labyrinth

<http://www.georgetown.edu/labyrinth/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....